תודה ״עלי מן החולין ולחמה מן המעשר יביא היא ולחמה מן החולין תודה ״מן המעשר ולחמה מן החולין יביא א] ״היא ולחמה מן המעשר יביא ולא יביא מחיטי מעשר שני אלא ממעות מעשר שני: **גמ׳** אמר רב הונא האומר ״הרי עלי לחמי תודה מביא תודה ולחמה מאי טעמא מידע ידע האי גברא דלחם בלא תודה לא איקריב והאי תודה ולחמה קאמר והאי דקאמר לחמי תודה סוף מילתא נקט תנן תודה מן המעשר ולחמה מן החולין יביא כמה שנדר א) ואמאי כיון דאמר לחמה מן החולין יביא היא ולחמה מן החולין שאני התם דכיון דאמר תודה מן המעשר נעשה כאומר הרי עלי לחם לפטור תודתו של פלוני אי הכי רישא דקתני תודה מן החולין ולחמה מן המעשר יביא היא ולחמה מן החולין הכא נמי נעשה כאומר הרי עלי תודה לפטור לחמו של פלוני הכי השתא בשלמא לחם למיפטר תודה אתי תודה למיפטר לחם מי אתיא ת"ש האומר ״הרי עלי תודה בלא לחם וזבח בלא נסכים כופין אותו ומביא תודה ולחמה זבח ונסכים ב) טעמא דאמר (א) ב] אבל לא אמר תודה לא ה"ה אע"ג דלא אמר תודה ואיידי דקא בעי למיתנא זבח בלא נסכים דלא מתני ליה נסכים בלא זבח תנא נמי תודה ג)(ב) אמאי נדר ופתחו עמו הוא אמר חזקיה הא מני בית שמאי היא דאמרי תפוס לשון הראשון דתנן ד)הריני נזיר מן הגרוגרות ומן הדבלה ב"ש אומרים נזיר ובית הלל אומרים ״אינו נזיר רבי יוחנן אמר אפילו תימא בית הלל באומר אילו הייתי יודע שאין נודרין כך לא הייתי נודר כך אלא כך ומאי כופין דקא בעי הדר ביה תא שמע האומר הרי עלי תודה בלא לחם וזבח בלא נסכים ואמרו לו הבא תודה ולחמה וזבח ונסכים ואומר אילו הייתי יודע שכן לא הייתי נודר כופין אותו ואומר לו [1]שמור ושמעת בשלמא לחזקיה ניחא ליה אלא לר׳ יוחנן קשיא אמר לך ר׳ יוחנן הא ודאי ב"ש היא מאי שמור ושמעת אמר אביי שמור הבא תודה ולחמה רבא אמר שמור הבא תודה ולחמה ושמעת שלא תהא רגיל לעשות כן (תודה) ה)היא ולחמה מן המעשר יביא יביא לא סגי דלא מייתי רב נחמן ורב חסדא אמרי רצה מביא לא רצה לא יביא ג] ו)ולא יביא מחיטי מעשר שני אלא ממעות מעשר שני רב נחמן ורב חסדא דאמרי תרוייהו לא שנו אלא מחיטי מעשר שני אבל מחיטין הלקוחות ממעות מעשר שני יביא יתיב רבי ירמיה קמיה דרבי זירא ויתיב וקאמר לא שנו אלא מחיטי מעשר שני אבל מחיטין הלקוחות ד] במעות מעשר שני יביא א"ל רבי אתה אומר כן אני אומר אפי׳ מחיטין הלקוחות במעות מעשר שני לא יביא ואימא טעמא דידי ואימא טעמא דידך תודה מהיכא קא ילפת לה משלמים ושלמים

תודה מן החולין ולחמה מן המעשר יביא היא ולחמה מן החולין. ש) דהכי אמר הרי עלי תודה מן החולין נתחייב הכל מן החולין דכל דבר שבחובה אינו בא אלא מן החולין וכי הדר ואמר לחמה מן המעשר לא מצי הדר ביה ואפילו תוך כדי דיבור דלא מבעיא לבית שמאי דאמרי בגמ׳ גבי הריני נזיר מן הגרוגרות תפוס לשון ראשון אלא אפי׳ לבית הלל דחשבינן ליה נדר ופתחו עמו לא דמי להכא דבעי למיהדר ט ולא מצי מיהדר דאמירה לגבוה כמסירתו להדיוט ואמרינן נמי בפרק בתרא דנדרים (דף פז.) והלכתא תוך כדי דיבור כדיבור דמי חוץ ממגדף ועבודת כוכבים ומקדש ומגרש וגבי תמורת עולה ותמורת שלמים מוכח בתמורה פרק כילד מערימין (דף כה:) דבנמלך אפילו רבי יוסי מודה דאפי׳ תוך כדי דבור הרי זו תמורת עולה פ) (ושלמים נמי): **אמאי** כיון דאמר לחמה מן החולין יביא היא ולחמה מן החולין. תימה הא לא שייך הכא סוף מילתא נקט כדלעיל וי"ל דקשיא ליה דכי אמר הרי עלי לחמי תודה יביא תודה מן המעשר כמו האומר הרי עלי תודה מן המעשר ולחמה מן החולין: **טעמא** דאמר תודה הא לא אמר תודה לא. תימה מאי קשיא ליה אין י] ה"נ דדווקא באומר הרי עלי תודה בלא לחם אבל אמר לחם בלא תודה לא דהא לעיל קא מפרש דסוף מילתא נקט אבל אם פירש בהדיא לחם בלא תודה לא: א) (תודה) היא ולחמה מן המעשר יביא יביא לא סגי דלא מייתי. יא] יש פי׳ שכתוב בהן וכי לא סגי דלא מייתי ללחם מן המעשר הא ודאי אם הביא לחם מן החולין תבא עליו ברכה ונראה שזה טעות סופר שאין אדם יכול ליישב ובמדוייקים מצאתי וכי לא סגי דלא מייתי תרוייהו מן המעשר הא ודאי אם הביא שניהם מן החולין תבא עליו ברכה וכן פירש בקונט׳ במתני׳ ב) וזה לשונו תודה היא ולחמה מן המעשר יביא כמו שנדר ובגמרא מפרש דהאי יביא לאו חובה הוא דכ"ש אם הביא שניהם מן החולין דשפיר עבד אלא אם רצה קאמר: אינו

ואם אמר הרי עלי תודה מן החולין ולחמה מן המעשר. שני כיון דעיקר תודה הזבח אמר ז) מן החולין יביא הכל מן החולין דכיון דאמר עלי נתחייב בה והוה ליה דבר שבחובה: **תודה ממעות מעשר שני ולחמה מן החולין יביא.** כמו שאמר הואיל ועיקר ה] ח) הוא למצוה לבא מן החולין והוא לא מייתי זבח מן החולין כמצותה להכי לא גריר לחם בתר זבח: **גמ׳ אמר רב הונא האומר הרי עלי לחמי תודה.** אף על גב דלא אמר תודה מביא שתיהן: **סוף מילתיה נקט.** דכי אמר לחמי תודה הוי כמאן דאמר תודה ולחמה: **כיון דאמר ולחמה מן החולין יביא היא ולחמה מן החולין: שאני התם כיון דאמר בפירוש תודה מן המעשר.** הא דקאמר בתר הכי לחמה מן החולין נעשה כאומר הרי עלי לחם של חולין לפטור תודתו של פלוני הכא נמי נעשה כאומר הרי עלי לחמה מן החולין לפטור תודתו ט) שנדרתי להביאו מן המעשר להכי מביא לחמה מן החולין אבל לעולם היכא דאמר לחמי תודה סתם מביא נמי תודה: **הכא נמי נעשה כאומר הרי עלי תודה לפטור לחמו של פלוני.** (ג) דבכל ענין שנדר י) להביא מן המעשר [לא להוי מעשר גריר בתר חולין אלא] ליהוי חולין גרירא בתר המעשר ויביא התודה מן החולין ולחמה מן המעשר כמו שאמר: **בשלמא לחם למיפטר תודה אתי.** כדאמרינן (לעיל דף פ.) לחם גלל תודה איכא למימר דנעשה כאומר לפטור תודתו של פלוני: **אלא תודה מי אתיא למיפטר לחם.** דנימא נעשה כאומר לפטור לחמו של פלוני: **אבל לא אמר תודה.** אלא לחמי תודה: **לא.** אין כופין אותו להביא תודה ולחמה: **דלא מתני ליה** (ד) **כי אמר נסכים בלא זבח.** דאין כופין אותו להביא זבח ונסכים כדאמר (לעיל עד:) המתנדב יין מביא ומזלפו על גבי האישים: **ואמאי.** כופין אותו להביא תודה ולחמה כי אמר הרי עלי תודה בלא לחם: **נדר ופתחו עמו הוא.** כלומר שכשנדר תודה לאלתר כ) נתחרט בדבר ולפי שהיה יודע שאין תודה בלא לחם נתחרט ל) כדי לסתור נדרו ו] ואמאי כופין לקיים נדרו (ה) כ"ש. ענין אחר נדר ופתחו עמו שיכול לומר אני הייתי סבור שהייתי יכול להביא תודה בלא לחם עכשיו שאיני יכול אי אפשי. מ"ר ז"ל: **תפוס לשון ראשון.** וכיון דאמר תודה נתחייב בתודה ולחמה: מ) **בית שמאי.** ז] אע"פ שאמר ענין שאינו בנזירות כיון דאמר הרי אני נזיר תפוס לשון ראשון והוי נזיר: **אפילו תימא בית הלל.** ואמאי אינו נדר ופתחו עמו כגון דאמר אילו הייתי יודע שאין נודרין כך בלא לחם לא הייתי נודר אלא תודה ולחמה: נ) **והאי כופין אותו.** דקאמרת הא דעתו לאתויי כראוי (ו) להכי כופין אותו דקמהדר ביה ואמר איני רוצה להביא אלא כמו שנדרתי בלא לחם כופין אותו כמו שגילה תחילה ס) שהיה דעתו לנדור כהוגן: **אילו הייתי יודע שכן.** שהייתי חייב בלחמה לא הייתי נודר: **בשלמא לחזקיה.** דמוקים להביא כב"ש ומשום תפוס לשון ראשון הא נמי ב"ש ומשום תפוס לשון ראשון כופין אותו: **אלא לרבי יוחנן.** דמוקים להביא כבית הלל האי ודאי לאו בית הלל היא דהא נדר ופתחו הוא דקאמר אילו הייתי יודע וכו׳: **שמור.** המצוה והבא תודה ולחמה כמצותה: **שלא תהא רגיל לעשות כך.** לנדור תודה בלא לחם: **לא סגי דלא מייתי.** תרווייהו מן המעשר בתמיה. כלומר אמאי קאמר יביא שניהן דמשמע ולא מן החולין אי מייתי מן החולין תע"ב: **רצה יביא.** מן המעשר: **שלא יקח מחיטי מעשר שני.** בהמה לתודתו: אבל ממעות מעשר שני מביא תודה ולחמה: **אני אומר אפילו** ע) **בחיטין הלקוחין** ח] **ממעשר שני לא יביא.** לצורך תודות: **מהיכא ילפת לה.** לתודה פ) דאינה מביאה ט] מחיטי מעשר שני: **משלמים.** שבאין ממעשר שני ותודה איקרי שלמים דכתיב ובשר זבח תודת שלמיו (ויקרא ז):

רש"י כת"י

ואם אמר הרי עלי תודה מן החולין ולחמה מן המעשר. מעשר שני: **יביא היא ולחמה מן החולין.** דלחם שייך בתר תודה דכיון דאמר הרי עלי תודה מן החולין בע"כ מיחייב בלחם הלכך האי דהדר ואמר לחמה מן המעשר לאו כלום הוא: **תודה מן המעשר ולחמה מן החולין יביא תודה היא ולחמה מן המעשר יביא.** וה"פ תודה מן המעשר ולחמה מן החולין יביא כמו שנדר ואם אמר תודה היא ולחמה מן המעשר יביא כמו שנדר. ובגמרא מפרש [דהאי ד]קאמר יביא לאו [חובה] הוא דכ"ש אם [יביא] שניהם מן החולין [דשפיר] עבד אלא [אם רצה] קאמר: **ולא יביא.** הלחם: **מחיטי מעשר שני.** עצמו. מפרש טעמא בגמרא: **גמ׳ סוף מילתא נקט.** כוון לנדור תודה תחילה ואח"כ לחם: **כיון דאמר לחמה מן החולין.** נימא נמי סוף מילתא נקט ויביא הכל מן החולין: **נעשה כאומר הרי עלי [לחם] לפטור תודתו של פלוני.** דאינו מביא אלא לחם ה"נ משמע הרי עלי [לחם] מן החולין לפטור תודת מעשר: **יביא היא ולחמה מן החולין.** וחייב ליה בתודה ולחמה אמאי נימא נמי נעשה כאומר הרי עלי תודה בלא לחם לפטור לחמו של מעשר: **הכי השתא כו׳.** דקיימא לן [פ.] לחם גלל תודה ואין תודה גלל לחם: **אבל לא אמר תודה.** אלא לחם לא מייתי מידי דתודה לא שייכא בלחם: **דלא מתני ליה נסכים בלא זבח.** דלא הוי מצי למתני נסכים בלא זבח כופין אותו שיביא זבח ונסכים דהא יכול אדם להתנדב יין בפני עצמו כדאמרינן בפ׳ המנחות והנסכים ל) תנא נמי תודה: **אמאי.** כופין אותו להביא תודה ולחמה: **נדר ופתחו עמו הוא.** עם הנדר פתח בחרטה כיון דאמר בתוך כדי דבור בלא לחם ודאי חוזר בו מן התודה ויודע הוא דאין תודה בלא לחם וכן זבח בלא נסכים ולא בעי לאתויי מידי: **תפוס לשון ראשון.** וכיון דאמר עלי תודה מיד נתחייב בתודה ולחמה: **הריני נזיר מן הדבלה ומן הגרוגרות.** ואין נזירות אלא מן היין: **ב"ש אומרים הרי זה נזיר.** דתפוס לשון ראשון וכיון דאמר הריני ק) סתם נזירות מיין משמע: **וב"ה אומרים אין זה נזיר.** דנדר ופתחו עמו הוא: **אפי׳ תימא.** הך ברייתא דקתני כופין אותו: **באומר אילו הייתי יודע שאין נודרין כך.** תודה בלא לחם: **לא הייתי נודר כך אלא.** תודה ולחמה דהשתא ליכא למימר דלשום חרטה קאמר: **ומאי כופין.** אותו כיון דדעתו להביא את הכל: **דקא בעי למהדר ביה.** אחר שאמר לנו דבר זה: **ואומר אילו הייתי (נודר) [יודע] שכן.** שסופי להביא שניהם לא הייתי נודר כלום: **שמור ושמעת.** מפרש לקמן: **בשלמא לחזקיה.** הא נמי איכא לאוקמי כב"ש: **אלא לר׳ יוחנן.** מאי איכא למימר לתרוצי בהאי דתיקום כב"ה הא בהדיא קאמר דלא היה בדעתו להביא שניהם: **לעשות כך.** לנדור תודה בלא לחם: ופריך **יביא.** בתמי׳: **לא סגי דלא מייתי.** לחם מן המעשר בתמי׳. הא ודאי אם הביא לחם מן החולין תע"ב: **הלקוחות.** בירושלים ממעות מעשר שני לשום אכילת מעשר שני יביא: **אפי׳ מחיטין הלקוחות ממעות מעשר שני.** קודש לכך לשם מעשר שני לא יביא ומתני׳ דקתני אלא ממעות מעשר שני שיקח חיטין לשם תודה ממעות מעשר שני ויביא: **מהיכא ילפת לה.** לתודה דיכול להביא ממעות מעשר שני: **משלמים.** דרחמנא קרא לתודה שלמים דכתיב ר) תודת שלמיו מה שלמים באים ממעשר אף תודה באה מן המעשר אם ירצה:

עין משפט נר מצוה

לו א מיי׳ פט"ז מהלכות מעה"ק הלכה טז:
לז ב ג מיי׳ שם הלכה יז:
לח ד מיי׳ שם פי"ז הלכה יא:
לט ה מיי׳ שם הלכה י:
מ ו מיי׳ פ"א מהל׳ נזירות הלכה י:

מוסף רש"י

הריני נזיר מן הגרוגרות ומן הדבלה. גרוגרות ודבלה לא שייכא בהו נזירות (להלן קג.). **הריני נזיר מן הגרוגרות וכו׳ בש"א נזיר.** דכיון דאמר הריני נזיר חל עליה נזירות וכי הדר ואמר מן הגרוגרות ומן הדבילה לא אמר כלום **ובה"א אינו נזיר.** דכיון דאמר מן הגרוגרות לא שייך שום נזירות בגרוגרות ודבילה. (נזיר ט.).

רבינו גרשום

תודה מן החולין ולחמה מן המעשר כיון דעיקר תודה נתנדב מן החולין יביא הכל מן החולין: תודה מן המעשר שני ולחמה מן החולין יביא. כשאמר: כיון דאמר תודה מן המעשר בפירוש האי דקאמר בתר הכי ולחמה נעשה כאומר הרי עלי לחם לפטור תודתו של פלוני באי זה ענין שנדבה מביא לחמה מן החולין אי הכי ברישא נמי נימא לפטור לחמו של פלוני באיזה ענין שנדב בין מן החולין בין מן המעשר אבל בעלמא אמרינן סוף מילתא נקט: אבל לא אמר תודה. אלא לחם אין כופין אותו להביא בלא תודה: ואיידי דבעא למתנא זבח דכופין אותו דלא מיתני ליה איפכא כי אמר נסכים בלא זבח דאין כופין דאדם יכול להתנדב נסכים בלא זבח. וכיון דתנא זבח בלא נסכים תנא נמי תודה בלא לחם. והוא הדין דאפי׳ אפכא כופין דסוף מילתא נקט: ואמאי כופין נדר ופתחו עמו. כלומר יכול לומר אני הייתי סבור שהייתי יכול להביא תודה בלא לחם ועכשו שאיני יכול אהא פטור: ופתחו עמו. כמו פתחון פה: תפוש לשון ראשון וכיון דאמר תודה איחייב בתודה ולחמה. ב"ש אומרים נזיר אע"ג דאמר גרוגרת ודבש דאינן בנזירות כיון דאמר הריני נזיר הוי נזיר גמור: אפי׳ תימא ב"ה ואמאי אינו נדר ופתחו עמו באומר אילו הייתי יודע שאין נודרין בכך לא הייתי נודר אלא כך כראוי: ומאי כופין אותו דקאמר הא בעי להביא כראוי: (אי) דקא הדר ביה. דאמר הוא הואיל ולא נדרתי כהוגן איני מביא כופין אותו כיון שגלה דעתו שרצונו היה לדור כראוי: אלא לר׳ יוחנן קשיא דהכי ודאי נדר ופתחו עמו הוא דקאמר לא הייתי נודר כלל ואמאי כופין אמר לך הא וודאי ב"ש היא: היא ולחמה מן המעשרות יביא כן כמו שנדר. יביא לא סגיא דלא יביא כאן בתימה קאמר. כלומר יביא מן המעשר ולא מן החולין אי מייתי מן החולין תבוא עליו ברכה: רצה יביא מן המעשר רצה לא יביא מן המעשר אלא מן החולין: אני אומר אפי׳ מחטין הלקוחות במעות מעשר שני לא יביא שהן כחיטי מעשר אלא בחיטין הלקוחות במעות מעשר שני לשם תודה יביא: אימא טעמא דידך מהיכא קא ילפת לה התודה דיכול להביא מחיטין הלקוחות במעות מעשר שני משלמים ותודה איקרו שלמים דכתב ובשר זבח תודת שלמיו:

מסורת הש"ס

א) [כמה שנדר ליתא בכ"י], ב) צ"ל טעמא דאמר תודה אבל כו׳. צ"ק, ג) [לקמן קג.], ד) [לקמן קג.] נזיר ט., ה) פיסקא היא. צ"ק, ו) פיסקא היא. צ"ק, ז) צ"ל ואמר. צ"ק, ח) צ"ל מצוה הוא לבא כו׳. צ"ק, ט) צ"ל תודתי. צ"ק, י) צ"ל להביא אף מן המעשר וליהוי כו׳. צ"ק, כ) צ"ל נתחרט תוך כדי דיבור ולפי׳ כו׳. צ"ק, ל) צ"ל אמר צ"ק, מ) צ"ל ב"ש אומרים נזיר אע"פ כו׳. צ"ק, נ) צ"ל ומאי. צ"ק:, ס) צ"ל שהיה נדר הגון. צ"ק:, ע) צ"ל מחיטין הלקוחין ממעשר שני לצורך תודות. צ"ק:, פ) דמביאה ממעשר שני. צ"ק:, צ) לקמן קד., ק) [נדל"ל הריני נזיר], ר) [ויקרא ז], ש) צ"ל דכי אמר צ"ק, ת) מהרש"ק מ"ז, א) צ"ק מ"ז וצריך להתחיל הדיבור היא ולחמה, ב) וליתא בפירש"י שלפנינו במתני׳ ומיהו בגמ׳ משמע בפירש"י ד"ה לא סגי ע"ש [עי׳ ברש"י כ"י],

תורה אור השלם

1. שְׁמֹר וְשָׁמַעְתָּ אֵת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּךָּ לְמַעַן יִיטַב לְךָ וּלְבָנֶיךָ אַחֲרֶיךָ עַד עוֹלָם כִּי תַעֲשֶׂה הַטּוֹב וְהַיָּשָׁר בְּעֵינֵי יְיָ אֱלֹהֶיךָ: דברים יב כח

הגהות הב"ח

(א) גמ׳ טעמא דאמר תודה אבל: (ב) שם ואמאי נדר: (ג) רש"י ד"ה הכא נמי וכו׳ של פלוני דבתר הכי שנדר להביא מן המעשר ולהוי כחולין שנדר גרירא: (ד) ד"ה לא מתני ליה דכי וכו׳ אין כופין: (ה) ד"ה נדר וכו׳ נדרו ענין אחר כצ"ל ותיבת כ"ש נמחק: (ו) ד"ה ומאי כופין וכו׳ כראוי ומשני להכי כופין:

גליון הש"ס

תוס׳ ד"ה תודה וכו׳ ולא מצי מיהדר. עיין לקמן קג ע"ב תד"ה הא מני:

שיטה מקובצת

א] יביא תודה היא: ב] דאמר תודה אבל לא אמר תודה לא. וא"ת מאי פריך דלמא ה"ק אבל לא אמר תודה אלא אמר לחם בלא תודה לא אבל סיפא דאמר הרי עלי לחם סתמא לעולם אימא לך דמביא תודה ולחמה וי"ל דלמאי דמפרש לה בסמוך כב"ה ובאומר אילו הייתי יודע ניחא דכיון דאמר אילו הייתי יודע הרי הוא כאילו אמר הרי הוא עלי לחמי תודה סתמא: ג] יביא: ולא יביא: והוא ציון במתני׳: ד] הלקוחות ממעות וכן צ"ל לקמן: ה] ועיקר מצוה הוא לבא כו׳ והוא לא הביא זבח: ו] נדרו אמר בלא לחם: ז] ב"ש סברי אע"פ שאמר מין ומין שאינן בנזירות: ח] הלקוחין ממעות מעשר שני: ט] מחיטים הלקוחות ממעות מעשר שני: י] הכי נמי ואמר מהר"ם דלמה דאמרינן בסמוך דאומר אילו הייתי יודע ניחא דהכי נמי אם אמר הרי עלי לחם בלא תודה הוי ליה למימר דכופין: יא] יש פירוש רש"י שכתוב בהן דעל תודה מן המעשר ולחמה מן החולין הוא דפריך ולא סגי דלא מייתי לחמה מן המעשר ולא נהירא דמאי פריך דאדרבה יביא משמע כמו שאמר לכך נראה דפריך מן התודה דמשמע יביא כמו שאמר:

ושלמים שם שם ממעשר א)[ומינה] מה שלמים אין גופן מעשר אף תודה נמי אין גופה מעשר והני חיטי הלקוחות במעות מעשר שני נמי אין גופן מעשר אימא טעמא דידי תודה מהיכא קא ילפינא לה משלמים ב)ושלמים שם שם ממעשר מה שלמים אין מין מעשר אף תודה אין מין מעשר א] לאפוקי חיטין הלקוחות במעות מעשר שני דמין מעשר נינהו אמר ר' אמי א המתפיס מעות מעשר שני לשלמים ב] לא קנו שלמים מאי טעמא דלא אלימא קדושת השלמים למיחל אקדושת מעשר שני מיתיבי ג] ג)הלוקח חיה לזבחי שלמים ובהמה לבשר תאוה לא יצא העור לחולין לאו למימרא דקני שלמים הא איתמר עלה אמר רב לא קני שלמים ומאי לא יצא העור לחולין הכי קאמר אינו בתורת לצאת העור לחולין מ"ט אמר רבה ב נעשה כלוקח שור לחרישה איתמר המתפיס מעות מעשר שני לשלמים ר' יוחנן אמר קני ר"א אומר לא קני ואליבא דר' יהודה דאמר מעשר ממון הדיוט הוא דכולי עלמא לא פליגי דקני כי פליגי אליבא דר' מאיר דאמר ד) ג מעשר ממון גבוה הוא מאן דאמר לא קני כר' מאיר ומאן דאמר קני כיון דמעשר ה)קרי ליה שלמים כי מיתפסת ליה נמי תפיס מיתיבי המתפיס מעות מעשר שני לשלמים כשהוא פודן מוסיף עליהם שני חומשין אחד לקדש ואחד למעשר מי סברת דברי הכל היא הא מני רבי יהודה היא: **מתני'** מנין לאומר הרי עלי תודה שלא יביא אלא מן החולין תלמוד לומר 1 וזבחת פסח לה' אלהיך צאן ובקר והלא פסח אין בא אלא מן הכבשים ומן העזים אם כן מה תלמוד לומר צאן ובקר להקיש כל הבא מן הצאן ומן הבקר לפסח מה פסח דבר שבחובה ואין בא אלא מן החולין אף ו)כל ד דבר שבחובה אין בא אלא מן החולין לפיכך האומר הרי עלי תודה הרי עלי שלמים הואיל ובאין חובה לא יביאו אלא מן החולין ד] ה ונסכים בכל ז) מקום לא יביאו אלא מן החולין: **גמ'** ופסח גופיה מנא לן ח)דתניא ר' אליעזר אומר נאמר פסח במצרים ונאמר פסח לדורות מה פסח האמור במצרים לא בא אלא מן החולין אף פסח האמור לדורות לא בא אלא מן החולין אמר לו רבי עקיבא ט)וכי דנין אפשר משאי אפשר א"ל אע"פ שאי אפשר ראייה גדולה היא ונלמד הימנה חזר ר"ע ודנו דין אחר מה לפסח מצרים שכן אין טעון מתן דמים ואימורין לגבי מזבח

תאמר

ושלמים גמר שם שם ממעשר שני. י) דמזבין ממעות מעשר דכתיב במעשר שני ונתתה בכסף עד ואכלת שם (דברים יד) וכתיב בשלמים ואכלת שם (שם כז) מה שם דהתם מעשר אף שם דגבי שלמים מעשר דיכול להביא שלמים ממעשר: **ומינה מה שלמים אין גופן מעשר.** שני דשלמים בשר אף תודה דבאה ממעשר אין גופו מעשר כ) דאותן חיטין שיכול ליקחם מהם לא ל) היו של מעשר אלא שניקחו בכסף מעשר: (א) **מה שלמים** ו] **כו' דמין מעשר נינהו.** אלא יביא ממעות מעשר ויקח חלות לתודתו והני לא הוו מין מעשר: **המתפיס.** שמזמן מעות מעשר שני לקנות שלמים מהן אע"ג דסתם מעות מעשר שלמים הן ז] אע"ג דמתפיס בהו בפירוש לא קנו שלמים דלא חלה על אותן מעות קדושת שלמים אלא שיכול לקנות מהן כל דבר אחר שירצה: **דלא אלימא** ח] **שלמים למיחל אקדושת מעשר.** שלא יהא יכול ליתנו בכל אשר תאוה נפשו: **הלוקח חיה.** ממעות מעשר שני לזבחי שלמים: **ובהמה לבשר תאוה.** לאוכלה בירושלים בכל שעה שירצה כדכתיב (דברים יד) ונתתה הכסף בכל אשר תאוה נפשך (ב) דאע"ג דאין דינו ליקח ממעות מעשר שני אלא שלמים: **לא יצא העור לחולין.** דאילו בשר חיה גופה לא חזיא לשלמים אבל עור דחזיא ליקח בו בהמה לשלמים לא יצא לחולין היכא דיש בו ט] מ) ליקח בו בהמה. סתם מעות מעשר הויא שלמים ומביא בדמיו שלמים דקיימא לן דכך הוא הדין לעשות ליקח ממעות מעשר שני בהמה לשלמים וחיה לבשר תאוה י] והעור יוצא לחולין כדאמר בפ' בכל מערכין (ערכין כז:) בבקר נ) מלמד שלוקחים בקר אגב עורו (ג) הבשר יא] לזבחים ומבליע דמי העור בבשר ויוצא לחולין וכאן אגב גיזותיו אבל הכא דשני דלקח חיה לשלמים ובהמה לבשר תאוה לא יצא העור לחולין אלא קנו שלמים: **לאו למימרא דקנו.** העורות תורת שלמים אלמא דאלימא קדושת שלמים למיחל אקדושת מעשר: **ה"ק אינו בתורת לצאת העור לחולין.** דאין לו קדושה כלל הואיל ושלא כתורה יב] לוקחן דנעשה האי עור כלוקח ממעות מעשר שני שור לחרישה ס) שלא לקחו סתם דלא הוי שלמים כלל לא הוא ולא עורו יג] מרבותינו ז"ל. ענין אחר אינו בתורת לצאת העור לחולין דהיינו יד] ע) לשלמים (ד) הלוקח בהמה ממעות מעשר לשלמים הבשר נאכל בתורת שלמים והעור יוצא לחולין אבל האי לא יצא לחולין ויקח מדמי העור בהמה לשלמים אבל לא קנה פ) שלמים דנעשה כלוקח שור לחרישה ממעות מעשר שני טו] דמוכרם הן ועורן ויאכלו כל דמיו מעשר: צ) **אליבא דר' יהודה דאמר.** במסכת קדושין (ד' נג:) מעשר ממון הדיוט הוא ויכול לקדש בו את האשה לא פליגי דקנו שלמים דקדושת שלמים חיילא אממון הדיוט: **מ"ד לא קנו כר"מ.** דלא חלה קדושת שלמים אממון גבוה: **כיון דמעשר קרב שלמים.** בהמה שלוקח ממעות מעשר סתם קרב שלמים: ק) **מכי תפיס ליה נמי.** לצורך שלמים תפס דקנו שלמים ואין יכול לשנותן לדבר אחר: **כשהוא פודן.** לאותן מעות מעשר שני שמחללן על פרוטות או על דינרין: **מוסיף שני חומשין.** טז] אחד חומש להקדישו שפודה דהיינו שלמים דכתיב אם המקדיש וגו' ויסף חמישיתו וגו' (ויקרא כז): **ואחד למעשר.** שני דכתיב אם גאל יגאל איש ממעשרו וגו' (שם). והא הכא (ה) דחיילא קדושת שלמים אקדושת מעשר שהרי הוסיף חומש אשלמים והיכי אמר ר' אלעזר לא קנו: **הא מני ר' יהודה היא.** דאמר ממון הדיוט הוא להכי חל עליה קדושת שלמים: **מתני' כל הבא מן הצאן ומן הבקר.** היינו תודה ושלמים הבאין חובה: **האומר הרי עלי תודה וכו'.** משנה שאינה צריכה היא דהא תנינן לה לעיל [פא.] אי לא משום סיפא דצריכה דקתני נסכים בכל מקום ואפילו היכא דאמר הרי עלי זבח ולא אמר ונסכים א"נ דאמר זבח ונסכים ואפילו לא אמר עלי אלא אמר הרי זו לא יביא אלא מן החולין: **גמ' מה פסח במצרים אינו בא אלא מן החולין.** דאכתי לא הוו מעשרות: **וכי דנין.** פסח דורות שאפשר לבא מן המעשר שהרי בדורות נוהג מעשר מפסח מצרים שאי אפשר לו לבא ממעשר שהרי באותה שעה לא היה מעשר נוהג: **ראיה גדולה היא.** הואיל ומצינו שום פסח שאינו בא אלא מן החולין: **שכן אין טעון מתן דמים למזבח.** דלא הוה מזבח אלא משקוף ומזוזות וכיון דאין ממנו למזבח לא הוי דומיא דשלמים להכי אינו בא מן המעשר:

אינו בתורת שלמים. לצאת עור לחולין דלא חלה עליו קדושת שלמים כלל שיצא העור לחולין ויצא מקדושת מעשר דאי הואי קדושת שלמים אחיה הוה נפיק טז] והשתא לא חייל אחיה לא קדושת שלמים ולא תורת בשר תאוה דחיה לבשר תאוה נפיק עור לחולין כדמשמע הכא דקתני הלוקח חיה לזבחי שלמים ובהמה לבשר תאוה לא יצא העור לחולין הא איפכא כגון חיה לבשר תאוה ובהמה לזבחי שלמים יצא העור לחולין כדדרשינן בפרק בכל מערכין (ערכין דף כז:) בבקר מלמד שלוקחין בקר אגב עורו ואפי' יין אגב קנקן קמרבי התם ומיהו הא יש לדחות דאתא קרא למימר שהמעות מתחללין על העור ועל הקנקן ולעולם עור וקנקן קדושים כקדושת מעשר אבל הכא משמע דנפיק לחולין א) והא דשרינן חיה לבשר תאוה טפי מבהמה נראה דנפקא לן מהא דתניא בספרי ואכלת מעשר דגנך יכול יקח בהמה למשתה בנו נאמר כאן שמחה ונאמר להלן שמחה מה להלן שלמים אף כאן שלמים אי מה להלן עולות אף כאן עולות תלמוד לומר ושמחת ב) אכילה שיש בה שמחה והך דרשא לא שייכא בחיה אלא בבהמה הראויה לקרבן: **מוסיף** שני חומשים. כאן משמע שיש חומש כשפודה שלמים וקשיא דבפ' הזהב (בבא מציעא דף נד:) משמע דליכא חומש דאמר מה בהמה טמאה מיוחדת שתחילתה הקדש וכולה לשמים ומועלין בה ומסיק דלענין חומש קאמר וכולה לשמים למעוטי קדשים קלים ושם פירשנו: **הא** מני ר' יהודה היא. לעיל נמי גבי חיה לזבחי שלמים הוה מצי לשנויי הא מני רבי יהודה היא ג): **להקיש** דבר הבא מן הצאן ומן הבקר לפסח. תימה תינח זבחים עופות ומנחות ולחמי תודה מנלן ולמאן דיליף בגמ' מחטאת ניחא: **ונסכים** מכל מקום לא יביאו אלא מן החולין. דכל דבר דכולו למזבח אינו בא מן המעשר כדתניא בההיא דסיפרי שהבאתי לעיל דממעט עולות דבעינן אכילה שיש בה שמחה:

והשתא

רש"י כת"י

ושלמים. גופייהו גמרי' שם שם ממעשר דכתיב ר) וזבחת שלמים ואכלת שם וכתיב במעשר ש) ונתתה בכסף וגו' ואכלת שם מה להלן מעשר אף כאן מעשר: וקא דייקינן **מה שלמים אין גופן מעשר.** דהא אין מעשר שני אלא בתבואה אלא ממעות מעשר קאמר קרא דייתי שלמים: **אף תודה נמי.** לחמי תודה לא מגוף המעשר [דהיינו] מן החיטין הראשונות של מעשר: **והני חיטי הלקוחות ממעות מעשר אין גופן מעשר.** ומשום הכי קשרית לאתויי לחמי תודה מינייהו: **מין מעשר.** דשלמים בשר ומעשר פירא אף לחמי תודה שמביא מן המעשר לא יביאם ממין המעשר דהיינו נמי חיטים הלקוחות לשם מעשר אלא מן המעות יקנה לחמי תודה לשם (מעשר) [תודה] דמעות לאו מין מעשר הוא: **המתפיס.** דאומר מעות מעשר הללו יהיו לקנות שלמים: **לא קנו שלמים.** ואם ירצה יקח מהן חיטים או כל מה שירצה. והא דתנן מביא תודה ממעות מעשר לא שמתפיס המעות אלא שיקנה בהמה לשם של שלמים דאבהמה ודאי חלה קדושה הראויה למזבח: **הלוקח חיה.** ממעות מעשר שני בירושלים: **לזבחי שלמים [כו'] לא יצא העור לחולין.** וקס"ד האי דפריך לא יצא העור לחולין מקדושת שלמים אלא ימכרו ויביא בדמיו שלמים הלכך עור נמי קדוש. וכן אם לקח בהמה ממעות מעשר שני לבשר תאוה לאוכלה בלא הקרבה לא יצא העור לחולין מקדושת מעשר שני אלא ימכר העור ויאכלו דמיו בירושלים דאין דרך מקח בכך דסתם בהמות הנאכלות בירושלים יקרבו שלמים אבל חיה לבשר תאוה ובהמה לזבחי שלמים יצא העור לחולין מקדושת מעשר שני דאמרי' בעירובין בפ' בכל מערכין [כז:] בבקר ת) מלמד שלוקחין בקר ממעות מעשר שני עם העור ולא נריך לאכול בירושלים אלא הבשר. קתני מיהת חיה לזבחי שלמים לא יצא העור לחולין: **לאו למימרא דקני שלמים.** וחלה קדושה על העור שראוי להם: **אינו בתורת.** שלמים לצאת העור לחולין ויצא מקדושת מעשר דאילו הוה חלה קדושת שלמים אחיה הוי נפיק העור לחולין כשאר עורות שלמים שהן חולין: **מאי טעמא.** לא יצא העור לחולין מקדושת מעשר שהרי אין דרך מקח בכך לקנות חיה לזבחי שלמים: פלוגתא דר"מ ור"י במס' קדושין בפ' שני [נג:]: **כיון דמעשר קרי שלמים.** כדגמרי' לעיל שם שם: **אחד להקדש.** לשם שלמים שהפודה הקדש מוסיף חומש והפודה מעשר שני שלו מוסיף חומש: **מתני'** פסח דאינו בא אלא מן החולין מפרש בגמרא: **אף כל דבר שבחובה כו'.** לפיכך האומר הרי עלי תודה או שלמים הואיל והן באין חובה דהא אמר הרי עלי לא יביא אלא מן החולין: **והנסכים.** של תודה ושל שלמים: **בכל מקום.** בין אמר הרי עלי להביאם מן המעשר בין מן החולין לא יביא הנסכים אלא מן החולין [ד]כי שרי ליה רחמנא לאתויי שלמים ממעשר כדגמרינן [לעיל] שם שם הני מילי שלמים גופייהו דבני אכילה נינהו אבל נסכים דכליל נינהו לא יביא מן המעשר: **גמ' פסח מצרים לא בא אלא מן החולין.** דעדיין לא היתה להם תבואת מעשר שני דאין מעשר אלא משנכנסו לארץ:

מסורת הש"ס

א) ל"ק, ב) זבחים נ., ג) מעשר שני פ"א מ"ד, ד) [קדושין כד. וש"נ], ה) ל"ל קרב. ל"ק, ו) חגיגה ז: ח. פסחים עא. ביצה יט:, ז) [בכ"י: מכלן], ח) [יבמות מו.], ט) [לעיל יט. וש"נ], י) ל"ל דזבין. ל"ק, כ) ל"ל ואותן. ל"ק, ל) ל"ל לא יהיו מעשר. ל"ק, מ) ל"ל תורת מעשר ליקח בו בהמה כמו סתם מעות מעשר דהויא שלמים וכו'. ל"ק, נ) [דברים יד], ס) ל"ל ולא. ל"ק, ע) מהרש"ק גרס שיהא כשלמים וגי' ל"ק שיהא כשלמים הבאין ממעות מעשר שהבשר נאכל וכו' והשאר יש למחוק, פ) ל"ל תורת שלמים. ל"ק, צ) ל"ל לא מבעיא אליבא וכ"ה בס"י. ל"ק, ק) ל"ל כי מתפיס. ל"ק, ר) דברים כז, ש) שם יד, ת) שם, א) נ"א והא דשרינן עור חיה לבשר תאוה דיוצא לחולין טפי מבהמה לבשר תאוה נראה דנפקא כו', ב) [בספרי ראה יד כו: ואכלת ושמחת], ג) ותוס' שאנ"ך תירצו דלעיל לא מצי לשנויי הכי דמתני' היא וסתם מתני' ר"מ היא. ל"ק,

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ומינה וכו' מעשר הס"ד ואח"כ מ"ה דמין מעשר ותיבות מה שלמים נמחק: (ב) ד"ה ובהמה וכו' נפשך דאין דינו ליקח בהמה ממעות כצ"ל ותיבות דאע"ג נמחק: (ג) ד"ה לא יצא וכו' והבשר לזבחי שלמים ומבליע: (ד) ד"ה ענין אחר וכו' לשלמים כהלוקח וכו' דהבשר נאכל וכו' כל דמיו בדין מעשר: (ה) ד"ה ואחד למעשר וכו' הכא מוכח דחיילא:

מוסף רש"י

דבר שבחובה אינו בא אלא מן החולין. ולא ממעות מעשר שני, ולא מנדרים ונדבות שאינו מחויב ועומד בהן (ביצה יט.). וכי דנין אפשר משאי אפשר. פסח מצרים, דהתם דלא בא מן המעשר דלאי אפשר הוא דלאכתי מעשר לא הוה (יבמות מו.).

שיטה מקובצת

א] לאפוקי חיטין. ומתני' דקתני אבל יביא ממעות מעשר שני מיירי בלחם שאינו [מן המעשר] [מין מעשר] שאין מביאין מעשר אלא מן הדגן: ב] לא קנו שלמים. פ"ה ואם ירצה כו' והא דתנן כו' מיהו נראה לי דזהו שכתוב בהם דמי קפריך לעיל לא סגי דלא מייתי אלחם קאי ולא אתודה אבל מה שכתוב בפי' רש"י המדויקים שהביאו להבי לקשה מידי. גליון: ג] הלוקח חיה לזבחי שלמים כו' פ"ה וקס"ד דהא דפריך כו' [וקשה] מאי ס"ד לומר כן הלא טפי אית לן למימר דלא יצא לחולין [אלא] הוא בקדושת מעשר שני כמו לא יצא לחולין גבי בשר תאוה רי"ל דהוי משמע ליה דאי איתא דלא קנו שלמים [הוי ליה] למימר שחל עליהם שם בשר תאוה וחיה לבשר תאוה אמרינן יצא העור לחולין למה לי [לא אמרינן] [הדרין] חיה לבשר תאוה. גליון: ד] החולין והנסכים: ה] מה שלמים אין מין מעשר. דשלמים בשר ומעשר נמי לא יביא מחיטים הלקוחות ממעות מעשר שני משום דחיטים הלקוחות סתם ממעות מעשר נינהו: ו] כדמתפיס אע"ג נמחק: ז] אלימא קדושת שלמים: ח] בו תורת מעשר דהויא שלמים וימכר העור ומביא: ט] והעור יוצא לחולין, ואע"ג שהעור לא חזיא למעות מעשר אבל הלוקח חיה לזבחי שלמים דחזיא לא חזיא להקרבה וכן בהמה לבשר תאוה אסורה כדדרשינן בספרי יכול יקח אדם בהמה למשתה [בנו] ת"ל שם. גליון: י] הבשר לזבחי שלמים: יא] לקחן: יב] עורו. מרבותינו ז"ל: יג] דהיינו דשלמים

עין משפט נר מצוה

מא א מיי' פ"ז מהלכות מעשר שני הלכה יט:
מב ב מיי' פ"ג שם הלכה יח:
מג ג מיי' פ"ג שם הלכה יז [סד]:
מד ד מיי' פט"ו מהל' מעשה הקרבנות הל' טו:
מה ה מיי' שם הל' יז ופ"ג שם הל' יג:

תורה אור השלם

1. וְזָבַחְתָּ פֶּסַח לַיי אֱלֹהֶיךָ צֹאן וּבָקָר בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְיָ לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם: דברים טז ב

רבינו גרשום

ומה שלמים באים מן מעשר דאתיא שם שם ממעשר דכתיב במעשר שני ונתתה בכסף ואכלת שם וכתיב בשלמים וזבחת שלמים ואכלת שם אף תודה נמי. ומה שלמים אין גופן מעשר דשלמים הנקחים ממעות מעשר אין גופן מעשר אף תודה דבאה מחיטין הלקוחים ממעות מעשר אין גופו מעשר של אותן חיטין שניים: אימא טעמא דידי מה שלמים אין מין מעשר דשלמים בשר ומעשר חיטין אף תודה נמי לא יביא מחיטין הלקוחין ממעות מעשר משום דחיטין הלקוחין סתם מן מעות מעשר מין מעשר נינהו. ולכך ממעות מעשר יביא ויקח חיטין לשם תודה והני לא הוי מין מעשר: המתפיס שמזמן מעות מעשר שני לצורך לקנות מהן שלמים ולאוכלן בירושלים לא קנו שלמים לא חל על אותן מעות קדושת שלמים אלא יכול לקנות מהן כל דבר אחר שירצה דלא אלימא קדושת שלמים למיחל אקדושת מעשר שלא יכול לשנותם לדבר אחר: הלוקח חיה ממעות מעשר שני לזבחי שלמים אע"ג דחיה אינה ראויה לזבח ובהמה לבשר תאוה לאוכלה ולא שלמים לא יצא עורותיהן לחולין דהעור קנה סתם ויש בו תורת לוקח בהמה סתם ממעשר שני דהויא שלמים וימכר העור ויקח בדמיו שלמים: לאו למימר דקנה העור בקדושת שלמים אלמא אלימא קדושת שלמים למיחל אמעשר: הכי קאמר אינו בתורת לצאת העור לחולין דאין לו קדושה כלל דנעשה ההיא עור כלוקח שור לחרישה ממעות מעשר שני שנתכוון לקחתו סתם דלא הוי שלמים כלל לא הוא ולא עורו: ואית דמפרשי ואמר לא יצא העור לחולין הכי קאמר אינו בתורת לצאת העור לחולין דדין שלמים הלוקח בהמה לשלמים ממעות חולין הבהמה נאכלת בתורת שלמים והעור יוצא לחולין אבל האי לא יצא לחולין ויוכר העור ויקח מדמי העור בשר ויאכלו בתורת מעשר אבל לא קונה שלמים דנעשה כלוקח שור לחרישה ממעות מעשר שני דהדין ליה למוכרו הוא ועורו ויאכלו כל דמיו בתורת מעשר: אליבא דר' יהודה דאמר במס' קדושין דמעשר ממון הדיוט הוא לכך אליבא דקני שלמים דקדושת שלמים חלה על ממון הדיוט: מ"ד לא קנו כר"מ דאמר מעשר ממון גבוה הוא. כיון דמעשר קרי ליה שלמים אלמא דקני שלמים: כשהוא פודן מוסיף ב' חומשין א' חומש להקדש שהיינו שלמים וא' חומש למעשר והא הכא דקדושת שלמים חל אקדושת מעשר אלמא קני שלמים: הא מני ר' יהודה היא דאמר ממון הדיוט הוא הלכך חלה קדושת שלמים עליה: (שבא חובה) [דבר שבחובה]. דאמר הריני עלי תודה: מה פסח האמור במצרים לא בא אלא מן החולין דאכתי לא נכנסו לארץ: וכי דנין אפשר. פסח דורות שאפשר להביאו (בין) [גם] מן מעשר שהרי [לדורות] נוהג מעשר: שכן אין טעון מתן דמים. דלא הוה מזבח

א) נראה דצ"ל למעשר אינו נוהג רק בחיטין ובשאר תבואה ושלמים בבהמה.

דלוקח: יד] שני דמוכר הוא ועורו ויאכלו כל דמיו בתורת מעשר: טו] חומשין חומש אחד: טז] נפיק עור לחולין:

א) וז"ל הספרי שם בפרשת ראה הרי אתה דן נאמר כאן שמחה ונאמר להלן שמחה מה שמחה האמורה להלן שלמים אף כאן שלמים.

תאמר בפסח דורות שטעון מתן דמים ואימורין לגבי מזבח אמר לו הרי הוא אומר [1] ועבדת את העבודה הזאת בחדש הזה [א] שיהיו כל עבודות של חודש הזה כזה ור' עקיבא אי סבר לה דאין דנין אפשר משאי אפשר ליקו במילתיה אי הדר ביה והאי דלא גמר מפסח מצרים משום האי פירכא [א] הוא פסח מדבר יוכיח לדבריו דר' אליעזר קאמר לדידי אין דנין אפשר משאי אפשר לדידך דאמרת דנין אפשר משאי אפשר מה לפסח מצרים שכן אינו טעון מתן דמים ואימורין לגבי מזבח תאמר בפסח דורות שטעון מתן דמים ואימורין לגבי מזבח ואמר ליה רבי אליעזר ועבדת ורבי אליעזר לימא ליה פסח מדבר יוכיח לדבריו דרבי עקיבא קאמר ליה לדידי דנין אפשר משאי אפשר [ב] ומשום האי פירכא פסח מדבר יוכיח לדידך דאמרת אין דנין אפשר משאי אפשר ועבדת והשתא נמי ליפרוך אמר רב ששת זאת אומרת [ג] אין משיבין על ההיקש ובתרביצא אמור וכי [ג] דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש בכללא איתמר (א) [ג] פסח כוליה חדא מילתא היא ורבי עקיבא פסח דאינו בא אלא מן החולין מנא ליה נפקא ליה מהא דאמר [ד] שמואל משום ר' אליעזר [2] זאת התורה לעולה ולמנחה ולחטאת ולאשם ולמילואים ולזבח השלמים עולה מה עולה [ד] טעונה כלי אף כל טעון כלי מאי היא אילימא מזרק גבי [ה] זבחי שלמי ציבור נמי כתיב [3] וישם באגנות [א] אלא [ה] סכין ועולה גופה מנלן דכתיב [4] וישלח אברהם את ידו ויקח את המאכלת לשחוט את בנו והתם עולה הוא דכתיב [5] ויעלהו לעולה תחת בנו מנחה מה מנחה אינה [י] נאכלת אלא לזכרי כהונה אף כל אין נאכלין אלא לזכרי כהונה מאי [ו] אי חטאת ואשם בהדיא

רש"י

תאמר בפסח דורות שכן טעון וכו'. כשלמים ודין הוא שיביא אף מן המעשר כשלמים: כל עבודות של חדש זה. פסח דורות כזה דבא מן החולין: ליקו במילתיה. קמייתא וכי דנין איפשר וכו' אמאי ז] חוזר ודנין ז) דין אחר: אי הדר ביה. דסבר דנין אפשר משאי אפשר. והאי דלא גמר ליה ר"ע פסח דורות מפסח מצרים משום האי פירכא מה לפסח מצרים שכן [אין] טעון מתן וכו' האי לאו פירכא היא דפסח מדבר יוכיח שטעון מתן דמים ואימורים למזבח ואינו בא אלא מן החולין דבמדבר לא הוה מעשר עד שבאו לארץ אף אני אביא פסח דורות שאינו בא אלא מן החולין: לדבריו דרבי אליעזר. דאית ליה דנין אפשר משאי אפשר (ב) ח] מה לפסח מצרים אבל איהו סבר דאין דנין: ורבי אליעזר. אמאי מהדר ליה ועבדת לימא לאו פירכא היא דפסח מדבר יוכיח: והשתא נמי. אע"ג דיליף מן ועבדת ליפרוך ר"ע וכי דנין אפשר משאי אפשר והאי קרא ט] ועבדת לא משמע ליה דהא לא כתיב בפירוש דבא מן החולין אלא דיליף מהקישא דיהו כל עבודות של חדש זה כזה: זאת אומרת. מדלא פריך הכי אין משיבין על ההיקש אע"ג דאיכא למיפרך ביה כגון הכא דאדם דן ק"ו מעצמו ואין אדם דן גז"ש [והיקש] מעצמו אא"כ למדה מרבו ורבו מרבו הלכה למשה מסיני: ובתרבילא. בבית המדרש שמרבילים בו התורה אמרו וכי דבר הלמד י] בהיקש חוזר ומלמד בהיקש דפסח דורות למד מפסח מצרים דבא מן החולין היאך למידין תודה מפסח דורות: בכללא איתמר. כלומר פסח מצרים ופסח דורות בכלל הוא ח) דשם פסח א' הוא ולא הוי דבר הלמד בהיקש ט) דהיכי דיליף תודה מפסח דורות כמאן דיליף מפסח מצרים דשם פסח אחד הוא: ור"ע. הואיל ולא יליף מן ועבדת כר' אליעזר פסח דורות דאינו בא אלא מן החולין מנלן: זאת התורה. מאי קא משמע לן האי קרא: עולה. להכי מקיש הני קרבנות לעולה לומר לך מה עולה וכו': מאי היא. יא] י) באיזה כלי דילפי' מעולה: אילימא מזרק. לקבל הדם כדאשכחן מזרק בעולה כ) דכתיב וישלח את נערי בני ישראל ויעלו עולות ל) וכתיב וישם באגנות יב]: נמי כתיב וישם באגנות. דהאי באגנות משמע אכולהו וכיון דשלמים טעונין מזרק כל שכן שאר קדשים ואמאי ילפי מעולות טפי משלמי צבור: סכין. דלא הוו מולקין: מנחה. להכי הוקשו למנחה מה מנחה כו': אלא לזכרי כהונה. דכתיב כל זכר בבני אהרן יאכלנה (ויקרא ו):

רש"י כת"י

תאמר בפסח דורות שטעון מתן דמים ואימורים. כדאמרי' בתמיד נשחט מ) אך בכור שור וגו' נ) למד על בכור ומעשר ופסח שטעון מתן דמים ואימורים: כזה. של מצרים מה זה מן החולין אף לדורות מן החולין: ליקו במילתיה. בהאי דסבר ליה דאין דנין אפשר משאי אפשר ואמאי חזר ודנו דין אחר: (ו)אי הדר ביה. וסבר דדיינין אפשר משאי אפשר: משום האי פירכא. דמתן דמים לאו פירכא היא: פסח מדבר. שעשו בני ישראל את הפסח במועדו כדבר הי' להם מזבח דבר"ח ניסן הוקם המשכן וטעון מתן דמים ואימורים למזבח ולא בא אלא מן החולין דעדיין לא היה להם מעשר: ואי משום האי פירכא. דמתן דמים לאו פירכא היא דפסח מדבר יוכיח: לדידך דאמרת אין דנין. בע"כ דיינין ליה מיניה דהא אקשה בו קרא לכל הפסחים כדכתיב ועבדת כו' שיהו כל העבודות של חדש כזה: והשתא נמי ליפרוך. וכי דנין אפשר משאי אפשר: ובתרבילא אמור. בבית המדרש מותבי תיובתא אמתני' דגמר שאר קרבנות תודה מפסח דורות: וכי. פסח דורות הלמד בהקש מפסח מצרים כדכתיב ס) בחדש הזה: חוזר ומלמד. על שאר קרבנות בהקש: בכללא אתמר. מתני' מכל הפסחים גמר בהדדי: דכוליה פסח חדא מילתא היא. ופסח דורות הלמד מפסח מצרים לאו דבר הלמד בהיקש הוא דשם פסח חד הוא וחד דינא אית להו: נפקא ליה מהא. כלומר מהאי קרא דזאת העולה ע) נפקי ליה ולא כדדריש ליה שמואל משום ר' אליעזר אלא דדריש ליה בעניינא אחרינא לקמן [פג.]: זאת התורה. כוליה קרא יתירה הוא דהא בכל חד בלפי נפשיה כתיב זאת תורת העולה פ) זאת תורת החטאת כו' צ) אלא לדרשא הוא דאתא: מאי היא. על איזה כלי הוא מלמד: אילימא מזרק. כדכתיב ק) וישלח את נערי בני ישראל ויעלו עולות וכתיב בההוא קרא וישם באגנות אלמא עולה טעונה מזרק ואתא האי זאת התורה לאקושי שאר קרבנות לעולה שיטענו מזרק: שלמים נמי כתיב בהו וישם באגנות. דהתם שלמים נמי הוי דכתיב ר) ויזבחו זבחים שלמים: במנחה כתיב כל זכר בכהנים ש): מאי היא. על איזה מן הקרבנות מלמד שיהא נאכלין לכהנים:

תוספות

והשתא נמי. דכתיב ועבדת לאקשויי לכל הפסחים ליפרוך וכי דנין אפשר משאי אפשר ומשני אין משיבין על ההיקש ור"ע סבר אפ"ה אין דנין אפשר משאי אפשר אבל אין לומר דלית ליה היקשא דעל כרחין אית ליה היקשא דצריכא לשאר מילי כדאיתא בפרק מי שהיה טמא (פסחים דף צו.) וא"ת והא בפרק בנות כותים (נדה דף לז:) דדרשינן כימי נדתה כך ימי לידתה פריך וכי דנין אפשר משאי אפשר ומשני רב ששת ע"כ הקישן הכתוב ורב אחדבוי בר אמי משני רבי אליעזר היא משמע דבעי רב ששת לשנויי אפילו כר"ע ואמאי הא ה"נ היקישא היא ופליגי וי"ל דסבר רב ששת הכא דאיכא לאוקומי היקישא לשאר מילי להכי לא אמרינן ע"כ הקישן הכתוב ובסמוך דדריש מה אשם אין שפיר ושליא קדוש כו' וקאמר דסבר דדנין אפשר משאי אפשר דמשמע ה) לישנא דר' אליעזר לטעמי' אבל ר"ע פליג עליה התם נמי צריכא היקשא למילי טובא וא"ת הא פליגי בפ' החולץ (יבמות מו.) דרבי אליעזר יליף מאבות דמל ולא טבל הוי גר ורבי יהושע יליף מאמהות דטבל ולא מל הוי גר ופריך ולרבי אליעזר נמי נילף מאמהות דהא אית ליה דנין אפשר משאי אפשר והשתא אפילו לר"ע מצי לאקשויי דהתם מודה דדנין דהיקישא הוא כדדרשינן בפרק ב' דכריתות (דף ט.) ככם כגר מה אבותיכם לא נכנסו לברית כו' דע"כ היקישן הכתוב וי"ל דהתם מסתבר דאתא קרא למימר דילפינן אנשים מאנשים ונשים מנשים ואי לאו דאשכחן בעלמא דרבי אליעזר סבר דנין כדמייתי מהך דהכא לא הוה פריך ויש לתמוה א) (ולר"ע מנלן דאין משלשין במכות) דבפ"ק דמכות (דף ה.) ילפינן לה בגזירה שוה דרשע רשע [ממיתה] והיינו אפשר משאי אפשר ואע"ג דאין גז"ש למחצה ב) ה"נ אין היקש למחצה ג) וקסבר אין דנין וכ"ת דמודה התם משום דגז"ש לא צריכא וע"כ הקישן הכתוב דהא צריכין למילי טובא בההוא פירקא ד) גופיה ובפרק קמא דסנהדרין (דף י.) ובפרק אחד דיני ממונות (שם לג.) ובפרק החובל (ב"ק פו:) ובפרק אלו נערות (כתובות לה.) ה): ובתרביצא אמור. הוא בית המדרש מקום שמרבילין בו תורה ולשון שהוסיפו בו רבנן בש"ס: ויקח את המאכלת. השתא דריש ליה הכא לקדשים שטעון כלי ותימה דבפ"ק דחולין (דף טז. ושם) מוקמינן ליה לענין חולין דאמרינן מנין לשחיטה שהיא בתלוש שנאמר ויקח את המאכלת ואומר ר"ת דקרא ודאי בקדשים כתיב אלא גמרינן נמי חולין מדכתיב לשחוט את בנו ולא כתיב לשחוט העולה אבל כלי לא שייך למילף בחולין אלא בקדשים כשאר עבודות דבעו כלי שרת ומדכתיב ויקח דמשמע דבר תלוש ולא כתיב ויכין דרשינן תלוש בחולין וכלי בקדשים מדהזכיר מאכלת דה"ל למכתב ויקח את המחתך ואע"ג דהתם דחי רבי חייא וריזותיה דאברהם קמ"ל הכא לא שייך לדחויי הכי דלענין מה שהביא עמו דבר תלוש ולא סמך על מה שימצא צור וקנה מחובר שייך לומר דכתביה קרא לאשמועינן זריזותיה דאברהם קמ"ל אבל מאכלת שהזכיר למה לי ו) [אי] לאו לאשמועינן דעולה טעונה כלי: מה מנחה אינה נאכלת אלא לזכרי כהונה. בסוף דם חטאת בזבחים (דף צח.) ז) פירש בקונטרס הא דלא ילפינן לזכרי כהונה מחטאת ואשם כדילפינן ממנחה משום דכתיב בתרווייהו גבי אכילת זכרים ח) קודש קדשים הוא וקשיא דבפרק איזהו מקומן (זבחים דף נה.) איכא תנא דיליף מהיקישא דחטאת מהאי קרא דכתיב ועשיתם שעיר עזים אחד לחטאת ושני כבשים בני שנה לזבח שלמים מה חטאת לזכרי כהונה אף שלמי ציבור לזכרי כהונה ונראה לפרש דהיינו טעמא הכא כיון דהיקישא דחטאת ואשם איכא לאוקומה למילתא אחריתי כדמפרש הכא לא מוקמינן לי' לאכילת זכרים כיון דאינו שוה בכל הנהו דכתיבי בקראי אבל מנחה על כרחין להכי אתאי דלא משכחת למילתא אחריתי ט): אף כל אינו נאכל אלא לזכרי כהונה. ושלמים דהאי קרא בכבשי עצרת קאי דקדשי קדשים נינהו כל הכתובין במקרא זה כך פי' בקונט' בזבחים ונראה דעל כרחין איירי נמי בשלמי נדבה דהא בפ"ק דזבחים (דף ח.) נפקא לן מהאי קרא שלא לשמו ועוד דכולהו קרבנות דטעונין כלי מהכא נפקא לן:

בקדש

עין משפט נר מצוה

מו א מיי' פ"ד מהל' מעשה הקרבנות הלכה ז:

רבינו גרשום

אלא משקוף ומזוזות: שיהו כל עבודות חדש זה של פסח דורות כזה דבא מן החולין: ליקום במילתיה בהאי טעמא ואמאי חזר ודנו והשיבו מדין אחר: אי הדר ביה דיכול לדון אפשר משאי אפשר והאי דלא גמר לה ר' עקיבא פסח דורות מפסח מצרים משום דאיכא למיפרך מה לפסח מצרים וכו': פסח מדבר יוכיח. שטעון דמים ואימורין למזבח ואינו בא אלא מן החולין דלא היה במדבר מעשר אף אני אביא פסח דורות שאינו בא אלא מן החולין: לדבריו דר' עקיבא קאמר. מה לפסח מצרים אבל לדידיה אית ליה דאין דנין אפשר משאי אפשר: ור' אליעזר לימא ליה כו' ומשום האי פירכא דאמר [ר"ע] מה לפסח מצרים ומהאי קר' ועבדת לא משמע ליה. פסח מדבר יוכיח: והשתא נמי ליפרוך. אכתי ר' עקיבא מפלג פליג ומה לפסח מצרים דמהאי קרא ועבדת לא משמע ולא כתב ביה בפירוש דבא מן החולין אלא דיליף מהקש שיהו כל עבודות של חדש זה כזה. אין משיבין על ההיקש דאדם דן קל וחומר מעצמו ואין אדם דן ג"ש אלא א"כ שמע מרבו ורבו מרבו עד סיני: וכי דבר הלמד מהקש חוזר ומלמד בהקש דפסח דורות למד מפסח מצרים דמן החולין והיאך למידין תודה מפסח דורות: לא תודה בכללא דפסח איתמר דפסח כוליה דמצרים ודדורות חדא מלתא היא שם פסח ולא הוי דבר הלמד בהקש: אילימא מזרק. דכתיב וישלח את נערי בני ישראל ויעלו עולות וכתיב וישם באגנות: גבי שלמי צבור נמי כתיב באגנות דכתיב ויזבחו זבחים שלמים:

שיטה מקובצת

א] תיבת הוא נמחק: ב] משאי אפשר ואי משום: ג] איתמר דכוליה פסח חדא: ד] טעונה כלי. עי' תוס' (לקמן דף צו ע"א): ה] זבחי. זבחים (דף צז ע"ב): ו] מאי היא אי: ז] חזר ודנו ואות ר' נמחק: ח] משאי אפשר קאמר מה: ט] קרא דעבדת: י] הלמד בכלל התורה בהיקש: יא] איזה: יב] באגנות בזבחי שלמי צבור נמי כתיב וישם באגנות:

מסורת הש"ס

א) [פסחים צו.], ב) [ב"ק סג: קו:], ג) [זבחים מט: וש"נ], ד) זבחים לז:, ה) חולין יז. זבחים לז:, ו) זבחים לז:, ז) ל"ל ודן. ל"ק, ח) ל"ל אחד הוא. ל"ק, ט) ל"ל דכי יליף. ל"ק, י) ל"ל איזה כלי ילפינן. ל"ק, כ) ל"ל בעולה הס"ד ואח"כ מ"ה נמי כתיב וישם. ל"ק, ל) [שמות כד], מ) פסחים סד:, נ) במדבר יח, ס) שמות יג, ע) [נ"ל התורה], פ) ויקרא ו, צ) שם ז, ק) שמות כד, ר) שם, ש) [נ"ל בבני אהרן, שם ו], ת) ל"ל מלישנא. ל"ק,

א) מהרש"ק מ"ז, ב) זבחים מח., ג) נדרים ז., ד) מכות דף ה:, ה) [וע"ע תוס' בכורות נו. ד"ה ומה בנך ותוס' יבמות מו. ד"ה אי"ן], ו) ל"ק, ז) [ד"ה מה אשם], ח) ל"ל הוא קודש. ל"ק, ט) [וע"ע תוס' זבחים לז: ד"ה מה מנחה],

תורה אור השלם

1. וְהָיָה כִּי יְבִיאֲךָ יְיָ אֶל אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי וְהַחִתִּי וְהָאֱמֹרִי וְהַחִוִּי וְהַיְבוּסִי אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לַאֲבֹתֶיךָ לָתֶת לָךְ אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ וְעָבַדְתָּ אֶת הָעֲבֹדָה הַזֹּאת בַּחֹדֶשׁ הַזֶּה: שמות יג ה

2. זֹאת הַתּוֹרָה לָעֹלָה לַמִּנְחָה וְלַחַטָּאת וְלָאָשָׁם וְלַמִּלּוּאִים וּלְזֶבַח הַשְּׁלָמִים: ויקרא ז לז

3. וַיִּקַּח מֹשֶׁה חֲצִי הַדָּם וַיָּשֶׂם בָּאַגָּנֹת וַחֲצִי הַדָּם זָרַק עַל הַמִּזְבֵּחַ: שמות כד ו

4. וַיִּשְׁלַח אַבְרָהָם אֶת יָדוֹ וַיִּקַּח אֶת הַמַּאֲכֶלֶת לִשְׁחֹט אֶת בְּנוֹ: בראשית כב י

5. וַיִּשָּׂא אַבְרָהָם אֶת עֵינָיו וַיַּרְא וְהִנֵּה אַיִל אַחַר נֶאֱחַז בַּסְּבַךְ בְּקַרְנָיו וַיֵּלֶךְ אַבְרָהָם וַיִּקַּח אֶת הָאַיִל וַיַּעֲלֵהוּ לְעֹלָה תַּחַת בְּנוֹ: בראשית כב יג

הגהות הב"ח

(א) גמרא בכללא איתמר דפסח: (ב) רש"י ד"ה לדבריו וכו' משאי אפשר קאמר מה לפסח:

מוסף רש"י

שיהיו כל עבודות של חדש הזה כזה. כל פסחי דורות הוקשו זה לזה (פסחים צו.). זאת התורה. הוקשו כולן זה לזה ללמוד זה על זה, לכך הוקשו כולן לעולה דמה עולה טעונה וכו' אילימא מזרק. לקבלת דם וילף מעולת סיני דכתיב וישלח את נערי בני ישראל וישם באגנות. בשלמי צבור, וכיון הדדי אהקוש כולן ושלמים דכתיב ביה בהאי קרא וילפינן מינה לקמן במתניתין (דף נח.). מה שלמים מפגלין ומתפגלין הא נמי מילף משלמים להכי שאם כשיהו הוו אלא סכין. לשחוט, לאפוקי צור וקנה דכלי שרת בעינן מאי היא. כי מייתיו ליף לאכל לזכרי כהונה ממנחה (זבחים צח.).

בהדיא כתיב א] אי זבחי שלמי ציבור מרבויא דקראי אתי [1]בקדש הקדשים תאכלנו כל זכר (בכהנים) יאכל אותו לימד [א]על זבחי שלמי ציבור שאין נאכלים אלא לזכרי כהונה א)תנאי היא איכא דמייתי לה מהכא ואיכא דמייתי לה מהכא חטאת ב] מה חטאת [ב]מקדשה בבלוע אף כל מקדשה בבלוע אשם מה אשם אין שפיר ושליא קדוש בו אף כל אין שפיר ושליא קדוש בו קסבר ב)ולדות [ג]קדשים בהווייתן הן קדושים ודנין אפשר משאי אפשר מלואים מה מלואים מותריהן בשריפה ואין (א) בעלי חיים מותריהן בשריפה אף כל מותריהן בשריפה ואין בעלי חיים מותריהן בשריפה שלמים מה ג)שלמים מפגלין ומתפגלין אף כל מפגלין ומתפגלין במתניתא תנא משמיה דר"ע [2]זאת התורה כו' מנחה מה מנחה מקדשת בבלוע אף כל מקדשת בבלוע ואיצטריך למכתב בחטאת ואיצטריך למכתב במנחה דאי כתב רחמנא במנחה משום דרכיכא בלעה אבל חטאת אימא לא ואי כתב רחמנא בחטאת משום דבשר אגב דשמן קדיר אבל מנחה אימא לא צריכא חטאת ד)מה חטאת אינה באה אלא מן החולין וביום ובידו הימנית אף כל אינו בא אלא מן החולין [ד]וביום [ה]ובידו הימנית וחטאת גופה מנלן א"ר חסדא דאמר קרא [3]והקריב אהרן את פר החטאת אשר לו לו ה)משלו ולא משל ג] מעשר ו)ביום [4]מביום צוותו נפקא ז)כדי נסבה בידו הימנית מדרבה בר בר חנה נפקא דאמר רבה בר בר חנה אמר ריש לקיש ח)כל מקום שנאמר אצבע וכהונה אינו אלא ימין כדי נסבה ט)אשם מה אשם עצמותיו מותרין [ו]אף כל עצמותיו מותרין ור"ע האי [5]וזבחת פסח מאי

רש"י

בהדיא כתיב בהו. וזה יהיה לך מקדשי הקדשים מן האש לכל חטאתם ולכל אשמם וסמיך ליה בקדש הקדשים וגו' (במדבר יח): **מריבויא דקראי אתי.** דיאכל אותו: **איכא דמייתי.** זבחי שלמי ציבור ממנחה ואיכא דמייתי מרבויא דקרא: **חטאת מה חטאת מקדשה בבלוע.** דכתיב כל אשר יגע בבשרה (ויקרא ו) ואמרי' (זבחים דף צז:) עד שיבלע בבשרה כגון שהיו שתי חתיכות אחת שלמים ואחת של בשר חטאת ונפל מן החטאת על השלמים ונבלע בה יאכל כחומר שבה ליום ולילה כחטאת: **מה אשם אין שפיר ושליא.** הולד קדוש בהן כשהן במעיהן: **דקסבר ולדות קדשים בהווייתן הן קדושים.** כשיולדו ולא במעי אמן: **ודנין אפשר.** נקבה דיש בה שליא מאשם זכר דאין לו שליא: **מה מילואים מותריהם בשריפה.** דכתיב ואם יותר (ב) ד] בבשר המילואים מן הלחם עד הבקר ושרפת את הנותר באש וגו' (שמות כט): **ואין מותריהן בעלי חיים בשריפה.** דבמילואים לא הפרישו שום בהמה לאחריות ולא היה שם בעלי חיים מותר: **אף כל** י) [מותריהן בשריפה] ואין מותריהן בבעלי חיים בשריפה. שאם הפריש ב' חטאות לאחריות ונתכפר באחד מהן אין השני לאיבוד אלא ירעה עד שיסתאב וכו': **מה שלמים מפגלים.** שהתודה מפגלת את הלחם ומתפגלין עצמן אם חישב בהן דעיקר פיגול בשלמים כתיב אף כל מפגלין כגון זבחי שלמי ציבור מפגלין את שתי הלחם: ור"ע מפרש לקרא בעניינא אחרינא מנחה מה מנחה מקדשת בבלוע דכתיב במנחה כל (הנוגע בה יקדש כ)): **אי כתב רחמנא במנחה.** דמקדשת בבלוע: **הוה אמינא משום דרכיכא.** שהיא סולת בלעה: **אבל חטאת.** דלא רכיך אימא לא: **קדיר.** כורשטריי"ט בלע"ז שנבלע ביותר: **אף כל.** בין פסח בין תודה אין בא אלא מן החולין ומהכא נפקא ליה לרבי עקיבא: **ובידו הימנית.** דכתיב בה אצבע וכהונה: **מביום צוותו נפקא.** חטאת ושאר זבחים: **מה אשם עצמותיו מותרין.** שהרי בשרו מותר. ולא כתיב ל) אשם אלא משום דבעי לפרושי קרא כל חד וחד בפני עצמו והוא הדין לאפי' שאר זבחים עצמותיו מותרין כדאמר במס' פסחים (דף פג.) אבל העצמות וגידין ישרפו לששה עשר ואמרינן הני עצמות היכי דמי אי דלית בהו מוחא לישדינהו אלמא דעצמות מותרין: **אף כל.** אפילו עולה עצמותיהן מותרין כדאמרינן במסכת זבחים מ) פרשו הן אפילו בראש המזבח ירדו ושריין אפילו לקתתא דסכיני: **ור"ע.** דמפיק לפסח דבא מן החולין מחטאת: **האי וזבחת פסח**

רש"י כת"י

בהדיא כתיב בהו. בנו את אהרן נ): **אי שלמי צבור.** כבשי עצרת: **בקדש הקדשים תאכלנו כל זכר (בכהנים) יאכל אותו.** לעיל מיניה כתיב וזה יהיה לכם מקדש הקדשים מן האש וגו' וכתיב בתרי' בקדש הקדשים תאכלנו דלא צריך דהא בכל הנך דכתיב בקרא דלעיל מיניה בכוליה כתיב זכרים בנו את אהרן רידויא הוא ללמד על כבשי העצרת דהם נמי נקראו קדשים דכתיב ס) קדש יהיו לה' לכהן: **מה חטאת מקדש בבלוע.** דאם בלע בשר שלמים מבשר חטאת יש להם דין חטאת ליאכל ליום ולילה כדאמרי' בפסחים [מה.] כל אשר יגע בבשרה יקדש ע) להיות כמוה שאם פסולה תפסל ואם כשרה יאכל כחמור שבה: **אף כל מקדש בבלוע.** שאם בלע קרבן קל מן החמור קדוש כמוהו או קרבן כשר מן הפסול פסול כמוהו: **מה אשם אין שפיר ושליא קדוש בו.** דלעולם לא ימצא באשם שפיר ושליא דכל אשמות זכרים הם: **אף כל.** קרבנות שמצאו בתוכן שפיר ושליא אינן קדושים דקסבר ולדות קדשים בהוייתן כשנולדים הם קדושים ולא במעי אמן: **ודנין אפשר.** שאר קרבנות הבאים נקבה ואפשר להיות לה בתוכן שפיר ושליא: **משאי אפשר.** מאשם דזכר הוא. והכי נקט לשון בהוייתן משום הא דולדות קדשים קדושים נפקא לן בפרק קמא דבכורות [יד:] מיהיו לך דכתיב פ) רק קדשיך אלו התמורות אשר יהיו לך אלו הולדות: **מה מילואים כו'.** דכתיב צ) ואם יותר מבשר מילואים וגו': **ואין בעלי חיים מותריהן בשריפה.** שלא מצינו שריפה במילואים אלא בבשר לאחר שחיטה: **אף כל.** קרבנות: **מותריהן.** שניתותר חוץ לזמן אכילה לשריפה. ואחטאת ואשם איצטריך דאשלמים כתיב שריפה בהדיא ק): **ואין בעלי חיים מותריהן בשריפה.** כגון אם הפריש שני קרבנות לאחריות או קרבן מעוברת הוי השני מותר: **מה שלמים מפגלין.** נסכים כדאמרי' בהקומץ ר) הזבח מפגל את הנסכים: **ומתפגלין.** הם עצמן: **אף כל כו'.** והכי גמר משלמים דעיקר פיגול בשלמים כתיב ש): **מנחה מקדשת בבלוע.** דכתיב ביה נמי כל אשר יגע בהם יקדש ת) ואמרי' בת"כ א) יכול אפי' לא בלע ת"ל בהם עד שיבלע. וה"ה נמי דהוה מצי למגמר מחטאת אלא דכולי קרא דריש מכל חד מילתא ומיבעי ליה חטאת לדרשא אחרינא: **ואיצטריך למיכתב כו'.** דמקדשין בבלוע: **קדיר.** טראשטיש"ט ונכנס הבלוע לתוכו מאד: **מה חטאת אינה באה אלא מן החולין.** כדגמרי' לקמיה: **וביום.** כדכתיב בפרשת יום הכפורים ב) כי ביום הזה יכפר עליכם: **ובידו הימנית.** דכתיב ג) אצבע וכהונה ואמרי' לקמן כל מקום שנאמר אצבע כו' דגמר מוטבל הכהן אצבעו הימנית בפ"ק [י.]: **מה אשם עצמותיו מותרים.** בעצמות שאין בהם מוח דשריין אפי' לקתא דסכינא ואשם (ד)עצמותיו מותרים שהרי בשרו מותר ואין איסור נותר חל עליהם דאין נותר חל אלא על זבח הראוי לאכילה כדאמרי' בפסחים ד) העצמות והגידין ישרפו לששה עשר והוינן בה אי דלית בהו מוחא לישדינהו אלמא היכא דאין ראוי לאכילה אין נותר חל: **אף כל.** אפי' עולה אע"ג דכולה כליל עצמותי' מותרים. והאי דנקט אשם טפי משום דמכל חד מייתי חדא דרשא ועוד באשם כתיב הוא ה) לאחר הקטרת אימורים ומשמע הוא אשם ולא עצמותיו אשם ומדרשא דחטאת נפקא ליה נמי לר' עקיבא דאין דבר שבחובה בא אלא מן החולין ועולה ומילואים דריש להו ר"ע כר' אליעזר: **ורבי עקיבא.** דנפקא ליה כל דבר שבחובה אינה באה אלא מן החולין מהכא: **האי וזבחת פסח.** דמתני' מאי דריש ביה:

תוספות

בקדש הקדשים תאכלנו כל זכר בכהנים יאכל אותו קודש יהיה לימד על זבחי שלמי צבור כו'. האי קרא בפרשת קרח כתיב ואע"ג דזבחי שלמי צבור לא כתיבי התם כיון דכתיב בהאי קרא קדש יהיה לך וגבי כבשי עצרת כתיב בפרשת אמור אל הכהנים קדש יהיו לה' לכהן מסתברא דבדידה איירי ועוד יש לפרש משום דאיקרו קדש קדשים כדילפינן בפרק איזהו מקומן (זבחים נה.) ובפ"ב דערכין (דף יא:) מדכתיב על עולותיכם ועל זבחי שלמיכם מה עולה קדשי קדשים אף זבחי שלמי צבור קדשי קדשים: **איכא** דנפקא ליה מהכא כו'. עוד יש תנא שלישי בפרק איזהו מקומן (זבחים נה.) ה] ו) [דאמר] אלא היקשא למאי אתא מה חטאת לזכרי כהונה אף שלמי צבור לזכרי כהונה והא דלא מייתי ליה הכא משום דסוגיא דשמעתא היא ולא משכחת ליה ברייתא בהדיא: **מה** חטאת מקדשה בבלוע. הא דאמרי' בפרק גיד הנשה (חולין צח:) לא נצרכה ז) [אלא] לטעם כעיקר דבקדשים אסור והכא שרי ח) [ופריך] וליגמר מיניה גלי רחמנא גבי חטאת וכל אשר יגע בבשרה יקדש כו' ומשמע דשאר קדשים פשיטא ליה דילפינן מחטאת היינו מהיקשא דהכא: **אף** כל שאין שפיר ושליא קדוש כו'. פירש בקונט' בזבחים ט) ואין חלב ושתי הכליות של שליל שבמעיהן קריבין ומעולה לא הוה ליה למילף דכליל הוא אף כל אין שפיר ושליא קדוש בו לא מצי למימר דלא לעולות מדמית להו שהרי אף שאר הבשר י) אינו קרב. וולדות בהמות קדשים בהווייתן הם קדושים כשנולדו הם קדושים ולא במעי אמן כ] דגמרי מאשם וכן משמע בפרק כילד מערימין (תמורה כה:) דלמאן דאית ליה בהווייתן הן קדושים הן עצמן חולין במעי אמן והא דתניא בריש בהמה המקשה (חולין עה.) מה חלב ושתי כליות האמורין באשם מוצא מכלל שליל אף כל מוצא מכלל שליל דמשמע דקדוש כשאר בשר בר מהקרבה ההוא תנא סבר במעי אמן הן קדושים ולכך איצטריך קרא למעט חלב ושתי כליות: **מה** שלמים מפגלין כו'. בסוף פרק שני דזבחים (דף כח:) איכא תנא דדריש לה מדכתיב ואם האכל יאכל מבשר זבח שלמיו מה שלמים מפגלין ומתפגלין כו' וכן בפרק ב"ש (שם דף מד.) דריש לה נמי מהאי קרא מה שלמים מיוחדין שיש להן מתירין בין לאדם בין למזבח מפגלין ומתפגלין כו' פירש בקונטרס מפגלין את הנסכים אם חישב בזבח ובחנם דחק דהוה מצי למימר שהדם מפגל את הבשר ובשר עצמו מתפגל: **מה** חטאת אינה באה אלא מן החולין כו'. תרתי דריש מחטאת דבכבר דריש נמי מה חטאת בבלוע מקדשת: **כדי** נסבה. בסוף דם חטאת (זבחים דף לח. ושם) מסיק ואיבעית אימא סבר לה כר"ש דאמר אצבע לא בעיא כהונה כהונה בעיא אצבע אבל בפ"ק דחולין (דף כב. ושם) לא מסיק אלא ההוא שינויא לחודיה ונראה דלמ"ד (זבחים דף נ.) דבר הלמד בג"ש אינו חוזר ומלמד בהיקשא צריך לומר כדי נסבה דאצבע דחטאת גופיה יליף בגזירה שוה ממצורע דהיינו ימין לעיל בפ"ק (דף י.) ובפרק שני דזבחים (דף כד:) ואם כן לא מצי למילף מהיקש שאר קרבנות מחטאת: **מה** אשם עצמותיו מותרין. לעשות מהן כלים אני שמעתי שהרי נאכל לכהנים ונותר בעצמות לא שייך אלא בדבר הנאכל אף כל ואפילו עולה ומבעי ליה הא נמי מחטאת הוה מצי למילף ונראה בעיני דמלו יהיה יתירא נפקא ליה באשם דכתיב ביה לכהן אשר יכפר בו לו יהיה כך פי' בקונטרס בסוף דם חטאת (זבחים דף לח.) וקשיא דבההוא קרא כתיבי חטאת ואשם בפרשת צו את אהרן כחטאת כאשם תורה אחת להם הכהן אשר יכפר בו לו יהיה ובעולה נמי כתיב בקרא דבתריה עור העולה אשר הקריב לכהן לו יהיה (ויקרא ז) ועוד דרשינן בפרק המזבח מקדש (שם פו.) נאמר לו יהיה בעולה ונאמר לו יהיה באשם מה אשם עצמותיו מותרין אף עולה עצמותיה מותרין וקאמרינן התם מופני דאי לא מופני כו' אלמא ל) ממשמעות לו יהיה דריש ולא מיתורא ושם פי' בקונט' דפשיטא ליה באשם משום דאף בשרו מותר ואי משום נותר דבשריפה לא שייך נותר אלא במידי דבר אכילה כדכתיב (ויקרא ז) והנותר מבשר הזבח ובפרק כילד צולין (פסחים דף פג.) מוכח בהדיא דאין נותר בעצמות וכאן פי' בקונט' דהא דפשיטא ליה באשם טפי משאר קרבנות הנאכלין משום דכתיב באשם הוא לאחר הקטרת אימורין דמשמע הוא אשם ואין עצמותיו אשם וצריך לדקדק למה לי תרי קראי לעצמות היקשא דהכא וגזירה שוה דלו יהיה בפרק המזבח מקדש (זבחים דף פו.): ושלמים

עין משפט נר מצוה

א [מיי' פ"י מהלכות מעה"ק הלכה ג]:
מז ב מיי' פ"ח מהל' מעה"ק הל' טו:
מח ג מיי' פ"ד מהל' תמורה הל' ג ובהלכה מ"ד:
מט ד מיי' פ"ד מהל' מעה"ק הלכה א:
נ ה מיי' פ"ה מהל' ביאת מקדש הל' יח:
נא ו מיי' פ"י מהל' מעשה קרבנות הל' י:

רבינו גרשום

מה חטאת מקדשת בבלוע. דכתיב כל אשר יגע בבשרה יקדש יכול אפילו נגע ת"ל בבשרה עד שיבלע בבשרה כמו אם היו ב' חתיכות א' של בשר שלמים וא' של בשר חטאת ונפל מזו לזו ובלע זו מזו יאכל כחמור שבה כחטאת ליום ולילה עד חצות: מה אשם אין שפיר ושליא קדוש בו דזכר הוא אף כל קדשים אין שפיר ושליא קדוש בם דקסבר וולדות קדשים בהווייתן הן קדושין כשיולדו ולא במעי אמן: ודנין אפשר. נקבה שיש לה שליא מזכר שאין לו שליא: מה מלואין מותריהן בשריפה. דכתיב ואם יותר מבשר המלואים ומן הלחם עד הבקר ושרפת את הנותר. אבל אם נשאר בהן בעלי חיים אינן בשרפה: מה שלמים מפגלין. כדאמר הזבח מפגל את הנסכים: ומתפגלין. אם חישב בעצמן: ור' עקיבא מפרש לקרא מה מנחה מקדשת בבלוע. דכתיב גבי מנחה כל הנוגע בהם יקדש: אי כתב רחמנא במנחה. דמקדשת בבלוע: משום דרכיכה. דסלת בלעא אבל חטאת דלא רכיך אימא לא: אגב דשמן קדור א) בלעו ובולע מפני שהוא חם: אף כל. בין פסח ובין תודה ושאר זבחים אינו בא אלא מן החולין: ובידו הימנית. דכתיב בה כהונה: מה אשם עצמותיו מותרין. ולא נסיב אשם אלא משום דקא מפרש קרא כל אחד בפני עצמו והוא הדין דאפי' שאר זבחים מותרין כדאמרי' במס' פסחים אבל העצמות והגידים ישרפו לששה עשר. ואמרי' הני עצמות היכי דמי אי דלית בהו מוח לשדינהו אלמא דעצמות מותרין: אף כל אפילו עולה עצמות מותרין כדאמרי' במסכת זבחים פרשו אפי' הן בראש המזבח ירדו ושריין אפילו לקתתא דסכיני: לר' עקיבא. דנפקא ליה (מדפסח) [דדבר שבחובה אינו] בא (אלא) מן החולין מחטאת האי וזבחת פסח מאי דריש ביה:

א) אולי צ"ל קדיר נכנס בו ובולע ביותר מפני וכו'.

שיטה מקובצת

א] כתיב בהו: ב] חטאת מה (זבחים דף צח): ג] משל צבור ולא משל: ד] יותר מבשר: ה] מקומן דאמר: ו] דגמרי מאשם עכ"ל הקונטרס משמע מתוך פירושו דדוקא חלב ושתי כליות הוא דאין קדושים ליקרב אבל ולדות גופן הן וליתא [וכן משמע כו']:

מסורת הש"ס

א) זבחים לח., ב) [זבחים קיד. וש"נ], ג) שם כח: לח., ד) [עי' תוס' לעיל ו: ד"ה כל המנחות], ה) חולין כב. זבחים לח., ו) [ר"ה ה. וש"נ], ז) חולין כג. זבחים לח., ח) [זבחים יג. וש"נ], ט) זבחים פו:, י) גי' רש"ק, כ) [צ"ל אשר יגע בהם יקדש, ויקרא ו], ל) בס"א: נסיב, מ) [דף פו.], נ) ויקרא ז, ס) ויקרא כג, ע) ויקרא ו, פ) דברים יב, צ) שמות כט, ק) ויקרא ז, ר) לעיל טו:, ש) ויקרא ז, ת) ויקרא ו, א) שם, ב) ויקרא טז, ג) ויקרא ד, ד) דף פג., ה) ויקרא ז, ו) ל"ק, ז) [דף לח.].

תורה אור השלם

1. בְּקֹדֶשׁ הַקֳּדָשִׁים תֹּאכְלֶנּוּ כָּל זָכָר יֹאכַל אֹתוֹ קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָּךְ: במדבר יח י
2. זֹאת הַתּוֹרָה לָעֹלָה לַמִּנְחָה וְלַחַטָּאת וְלָאָשָׁם וְלַמִּלּוּאִים וּלְזֶבַח הַשְּׁלָמִים: ויקרא ז לז
3. וְהִקְרִיב אַהֲרֹן אֶת פַּר הַחַטָּאת אֲשֶׁר לוֹ וְכִפֶּר בַּעֲדוֹ וּבְעַד בֵּיתוֹ: ויקרא טז ו
4. אֲשֶׁר צִוָּה יְיָ אֶת מֹשֶׁה בְּהַר סִינָי בְּיוֹם צַוֹּתוֹ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְהַקְרִיב אֶת קָרְבְּנֵיהֶם לַייָ בְּמִדְבַּר סִינָי: ויקרא ז לח
5. וְזָבַחְתָּ פֶּסַח לַייָ אֱלֹהֶיךָ צֹאן וּבָקָר בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְיָ לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם: דברים טז ב

הגהות הב"ח

(א) גמ' מה מילואים וכו' ואין (אלו) מותריהן בעלי חיים בשריפה אף כל מותריהן בשריפה ואין מותריהן בעלי חיים בשריפה: (ב) רש"י ד"ה מה מילואים וכו' ואם יותר מבשר:

גליון הש"ס

גמ' משלו ולא משל מעשר. עי' בתוס' ריש מסכתין:

לעזי רש"י

קורשטרוי"ט, טראשטיש"ט [טרישטריש"ט]. מחלחל.

מוסף רש"י

הובא בסוף המסכת